

Föryngring: Trädslag, hänsyn och ekonomi

Oktober 2018

Detta informationsblad kompletterar det som beskriver hur plantering, sådd och naturlig föryngring kan användas på brandfälten. Här tas upp frågan om trädslagsval och olika former av hänsyn. Dessutom vad som avgör om det gamla beståndet ska avverkas eller inte, samt lite om ekonomi och risker att ta hänsyn till.

Trädslag

De flesta branddrabbade skogsägare har antagligen det fullt rimliga målet att få upp ny barrskog. Eftersom det är stora arealer typisk tallmark som brunnit bör tall dominera återbeskogningsarbetet.

Gran är lämplig på friska marker åt det fuktiga hållet och på marker där kraftig hyggesvegetation väntas. Granplantor tål lövöverskärning mycket bättre än tall.

Björk, kanske också asp och sälg kommer att så in sig naturligt. Deras frö flyger hundratals meter. På friska och fuktiga marker kan det bli mycket lövröjning om några år, men också en möjlighet att röja fram fina löv- eller blandbestånd med både produktions- och miljövärden.

Contortatall kan planteras eller sås med inriktning mot de mer typiska tallmarkerna och i ej vindexponerade lägen. Visa hänsyn till renskötseln. Sibirisk lärk utvecklas bra på de flesta ståndorter, särskilt i friska sluttningar. Betas av älg men med måttligt betestryck kommer den ofta igen med nya toppskott.

Bra naturvård att gynna löv

En viktig naturvårdande åtgärd i återväxtarbetet efter bränderna är att skapa förutsättningar för lövträd i den framtida skogen. Ett effektivt sätt för det är att inte aktivt föryngra all fuktig mark som fuktsvackor, närmast utmed bäckar eller i alla kanter mot myrar.

Sex år gammal tallsådd efter bränning. Foto David Rönnblom

Här kommer nästan alltid rikligt med björk som kan lämnas för fri utveckling eller bli fina bestånd efter några röjningar.

Branddödade eller svårt brandskadade gamla tallar är sällsynta och har höga naturvärden som ökar med tiden. Sådana bör regelmässigt lämnas i lämpligt antal.

Ta hänsyn till renskötseln

Delar av de stora brandfälten ligger inom renskötselområdet. Vid återväxtarbetet finns några saker att tänka på:

- Vid markberedning, försök minimera markpåverkan på lavmarker. Orientera stråken längs med renens vandringsriktning,

särskilt i flyttleder. Hoppa gärna över ett eller två körstråk med markberedaren i flyttleder.

- Plantera glesare i flyttleder, vid rastbeten och andra viktiga uppehållsplatser. (Røj och gallra sen till relativt gles skog.)
- Använd inte contortatall i flyttleder och där marklav kan förväntas komma. Vid osäkerhet kontakta berörd sameby eller Skogsstyrelsen.

Tänk totalekonomi

Val av återväxtmetod är inte bara en fråga om vilken metod som passar var med hänsyn till ståndort och hur hårt det brunnit. Som skogsägare bör du också undersöka ekonomin i sin helhet kring återväxtarbetet.

Har du skogsbrandsförsäkring eller motsvarande, kontakta ditt försäkringsbolag för att klara ut vilka regler som gäller för förnygringsåtgärder. Exempel på frågor att ställa är: Får jag samma ersättning per hektar oavsett vald förnygringsmetod? När får jag ersättning för ny markberedning? Ges ersättning för nyanläggning av skog oavsett hur gammal skogen var eller om jag avverkar den eller inte?

Generellt gäller att plantering är dyrare än sådd som är dyrare än naturlig förnygring, åtminstone i förnygringsskedet. Plant- och ungskogsvården i planteringar kräver normalt mindre insatser och är därför billigare än efter sådd och naturlig förnygring. Som skogsägare är det bra att bedöma totalekonomin till och med slutröjd ungskog vid cirka 5 meters höjd.

Sådd ger ofta bra resultat på brandfält. Tre år gammal tall.

Foto: Clas Fries

När avverka och börja om?

En av de första frågorna du som skogsägare ska ställa dig är om ett brandskadat bestånd ska avverkas eller inte. Plant- och ungskog som brunnit är ganska säkert helt död. Om kvarvarande död skog bedöms orsaka stora svårigheter att utföra förnygringsåtgärderna på ett bra sätt bör man ta kostnaderna att avlägsna den först.

Här är det inte självklart om de döda träden ska tas bort innan plantering eller sådd. Foto: Josefina Sköld

Det är viktigt att göra skogsskötselmässiga och tekniska överväganden ifall du ska avverka brandskadad skog eller inte. Men minst lika viktigt är att göra ekonomiska överväganden. Om du har skogsbrandsförsäkring bör du kontrollera med ditt försäkringsbolag och ta reda på vid vilka förutsättningar olika ersättningsregler gäller.

Sprid riskerna

Skogsbruk är långsiktigt och varken den nära eller den mer avlägsna framtiden kan förutspås. Därför är en bra utgångspunkt att inte göra allt lika utan att göra lite olika och sprida åtgärder över tid.

Genom att utföra själva planteringen eller sådden under 2–3 år blir arbetsbelastningen vid förnygringsarbetet jämnare fördelat över tiden. Du sprider dessutom risken för att alla nyanlagda bestånd ska drabbas av en ny torrsommar. Du får också framtida röjningar fördelade över fler år än annars.

Det är bra att börja tidigt, redan våren 2019. Även om risken för skador av rotmurkla bedöms som liten kan det vara kockt att förlägga en del plantering till våren 2020 eller till och med till hösten 2020 eller till 2021.

Flera trädslag är också ett sätt att fördela riskerna. Självsådd björk på fuktig mark kan röjas fram till bra produktionsskog som också skapar variation i barrdominerade landskap. Eftersom lövbekämp har kortare omloppstid än tall och gran, bidrar de till att på lång sikt jämma ut en extrem åldersfördelning på skogen som annars blir ett resultat.

